

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Milieu, Mobiliteit en Economie

DATUM	10 mei 2016	REFERENTIE	Marjon Plantinga / Geert Janssen
ONS NUMMER	8182EDA0	DOORKIESNUMMER	030-258 2104 / 030-258 3920
NUMMER PS	2016MME82	E-MAILADRES	Marjon.plantinga@provincie-utrecht.nl / geert.janssen@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	3	PORTEFEUILLEHOUDER	Pennarts-Pouw

Onderwerp Statensbrief: Onderzoek Roetmaatregelen

Voorgestelde behandeling: ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Aanleiding

In de PS vergadering van 9 februari 2015 heeft u ingestemd met het initiatiefvoorstel aanpak ultrafijnstof van de ChristenUnie en de SP. Hiermee heeft u ons de opdracht gegeven om op basis van de Roetkaart en in samenspraak met het Kenniscentrum 'Healthy Urban Living' een vervolgstudie te doen naar de mogelijkheden om het ultrafijnstofprobleem op een aantal urgente locaties aan te pakken en daarbij de kosten en de baten in beeld te brengen. Het onderzoek hebben wij opgenomen in ons coalitieakkoord.

Voorgeschiedenis

In het najaar van 2014 heeft u een Roetkaart ontvangen met een overzicht van concentraties en gevoelige bestemmingen. De meest actuele Roetkaart is te raadplegen op de Atlas Leefomgeving (www.atlasleefomgeving.nl).

Essentie / samenvatting:

Het uitgevoerde onderzoek bestond uit twee sporen

1. Modelstudie TNO naar de effecten van lokale roetmaatregelen voor gevoelige bestemmingen. Het terugdringen van de blootstelling op korte termijn levert relatief veel gezondheidswinst op, omdat extra kwetsbare groepen daar gedurende langere tijd verblijven. Voor roet en ultrafijnstof zijn geen ondergrenzen bekend waaronder geen gezondheidseffecten optreden.
2. Scenarioberekening waarin in de provincie Utrecht schonere voertuigen rijden. Deze berekeningen geven inzicht in welke concentratieverlaging maximaal haalbaar is met verkeersmaatregelen.

1. Modelstudie TNO

In opdracht van de provincie heeft TNO een modelstudie uitgevoerd naar de effecten van lokale maatregelen ter vermindering van de jaargemiddelde concentratie van roet voor situaties die representatief zijn voor gevoelige bestemmingen met een relatief hoge concentratie van roet. Dit betreft gebouwen langs wegen met relatief veel verkeer. Omdat gezondheidswinst het uitgangspunt is, en niet het halen van grenswaarden, is gekozen voor roet (EC) als indicator. Net als voor fijnstof, is voor roet geen veilige ondergrens bekend waaronder geen gezondheidseffecten optreden. Omdat de roetconcentraties in de autonome situatie relatief snel afnemen, is gerekend voor het jaar 2017 en alleen voor maatregelen die snel kunnen worden uitgevoerd.

De maatregelen zijn gebaseerd op ervaringen uit eerder uitgevoerde maatregelstudies. Er zijn zowel bronmaatregelen onderzocht als maatregelen die ingrijpen op luchtstromen van buiten naar binnen:

- Milieuzone in vracht
- Milieuzone personenvervoer en bestelbusjes
- Bussen zero-emissie
- Verminderen intensiteit personenverkeer door fiets- en parkeermaatregelen
- Verminderen intensiteit vrachtverkeer
- Doorstroming
- Rijksweg naar 80 km/uur
- Gebouw: verplaatsen luchtaanzuig
- Gebouw: kwaliteit filters verhogen
- Gebouw: vervangen natuurlijke toevoer door mechanische toevoer + filter
- Voor het onderzoek is uitgegaan van referentielocaties en –situaties. De referentieslocaties zijn gebaseerd op de gevoelige bestemmingen uit de roetkaart en zijn uiteenlopend gekozen in type weg (ligging nabij snelweg, provinciale weg, drukke gemeentelijke weg) en ligging binnen of buiten een milieuzone.

Voor het onderzoek is uitgegaan van referentielocaties en –situaties. De referentieslocaties zijn gebaseerd op de gevoelige bestemmingen uit de roetkaart en zijn uiteenlopend gekozen in type weg (ligging nabij snelweg, provinciale weg, drukke gemeentelijke weg) en ligging binnen of buiten een milieuzone.

De volgende aspecten van de maatregelen zijn kwalitatief beoordeeld:

- De kosten van de maatregelen
- De effecten op fijnstof, de fijnere fractie van fijnstof, stikstofdioxide en ultrafijn stof
- De kwalitatieve effecten op andere gezondheidsaspecten (blootstelling aan geluid, verkeersveiligheid en beweeggedrag)
- De partij die de maatregelen (het best) kan uitvoeren.

Conclusies en aanbevelingen

De belangrijkste conclusies van het TNO onderzoek zijn:

- Door autonome verschoning (door Europese maatregelen en maatregelen uit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit) neemt de concentratie van roet tussen 2015 en 2020 gestaag af. De effecten van lokale verkeersmaatregelen op de concentratie van roet worden daardoor steeds geringer. Van de onderzochte lokale verkeersmaatregelen zijn milieuzones in stedelijke omgeving het meest effectief omdat die de laatste grote vervuilers (voertuigen zonder roetfilter) weren.
- Om gevoelige groepen extra te beschermen kunnen gebouwgebonden maatregelen in bestaande bouw de concentratie van roet en ultrafijn stof binnen verlagen. Toepassen van centrale luchtbehandeling met een hoge kwaliteit filters heeft alleen effect op de concentraties van roet en ultrafijn stof als de centrale luchtbehandeling goed gebruikt wordt (ramen en deuren dichthouden), goed onderhouden wordt en filters tijdig vervangen worden.

Lokale maatregelen kunnen de afname van de roetconcentratie versnellen. Uit het TNO onderzoek volgen de volgende aanbevelingen voor de lokale en regionale overheid:

- Pas verkeersmaatregelen toe om de concentratie van roet (en stikstofdioxide en ultrafijnstof) langs drukke wegen te verlagen. Met name milieuzones in stedelijke omgeving zijn voor roet effectief. Relevante maatregelen voor de provincie zijn stimuleren fietsen, verbeteren doorstroming en zero emissie openbaar vervoer. Dit zijn maatregelen waar we, conform ons mobiliteitsbeleid, dagelijks aan werken.
- Zie gebouwgebonden maatregelen als mogelijkheid om gevoelige groepen in bestaande gebouwen extra te beschermen
- Laat nieuwbouw voor gevoelige bestemmingen niet langs drukke wegen plaatsvinden

Het onderzoek geeft ook aanbevelingen voor Rijk, GGD, gebouweigenaren en voor vervolgonderzoek.

2. Scenarioberekening

Verkeersmaatregelen hebben vaak niet alleen effect op de lokale piek van luchtverontreiniging langs een weg, maar ook op de achtergrondconcentraties. In het onderzoek van TNO zijn alleen de effecten op de lokale pieken berekend. Om inzicht te krijgen in de effecten op de achtergrondconcentratie, is een scenario beschouwd waarin de hele provincie Utrecht een milieuzone is. Dit scenario geeft inzicht in welke concentratieverlaging maximaal haalbaar is met verkeersmaatregelen.

Uitgangspunt voor het scenario is het weren van diesel personen- en diesel bestelwagens tot en met Euro 3 en vrachtwagens tot en met Euro III, of dat al deze voertuigen worden uitgerust met een roetfilter. Uit de aannames volgt voor een gemiddelde afname van de roetuitstoot van het verkeer van circa 25%. In de binnenstad van Utrecht zal de achtergrondconcentratie daardoor naar verwachting met ongeveer 10% dalen. In de buurt van drukke hoofd- en snelwegen kan de afname 15% bedragen. Op straatniveau in de steden worden afnames van de roetconcentraties van 15 tot 30% verwacht.

Samenwerking

Om te investeren in draagvlak bij potentiële samenwerkpartners en optimaal gebruik te maken van de beschikbare kennis is voor dit onderzoek een ambtelijke klankbordgroep opgericht. In de klankbordgroep zaten vertegenwoordigers van het Kenniscentrum Healthy Urban Living, gemeente Utrecht, gemeente Amersfoort, Omgevingsdienst Regio Utrecht, Rijkswaterstaat Utrecht en GGD regio Utrecht.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Inzicht in de mogelijkheden om met verkeers- en gebouwgebonden maatregelen roetconcentraties te verlagen.

Financiële consequenties

N.v.t.

Vervolgprocedure/voortgang

De uitkomsten van het roetonderzoek vormen één van de bouwstenen voor het nieuwe Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. Op dit moment zijn wij bezig met de voorbereidingen voor het nieuwe programma. Het opstellen hiervan is één van de activiteiten die is opgenomen in de BWM Uitvoeringsagenda.

Zoals ook uit het roetonderzoek blijkt, kan de provincie Utrecht de luchtkwaliteit alleen verbeteren in verbinding met haar partners, zoals bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en mede-overheden. Het nieuwe programma wordt daarom nadrukkelijk samen met onze partners vormgegeven. Wij betrekken u ook in dit proces.

Als eerste uitwerking van het roetonderzoek gaan wij:

- De mogelijkheden onderzoeken voor een pilot om samen met de GGD en een gemeente de berekende effecten in de praktijk te toetsen of om de effecten van verlaagde blootstelling in gebouwen op de gezondheid nader te onderzoeken.
- Een expert meeting over het roetonderzoek organiseren met Provinciale Staten en de partijen uit het veld (wij denken onder andere TNO, gemeenten, GGD, KCHUL, NMU)

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennis te nemen van deze brief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,
De secretaris,